

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Pako Fernandez de Arroiabe Pagoaga

*Eskoriatza,
Gipuzkoa
(1923-2014)*

Aurkibidea

Biografia

Marulandako (Zarimutz elizatea) tabernan jaio zen 1923an. Ama Leintz Gatzagakoa zen. 5 urte gaz Zarimutzeko eskolan hasi zen ikasten Jose Lizarralde abadearekin; gero Marulandako eskolara pasatu zen. Gau-eskolan ere ibilitakoa da. Aita hiltegiatarako ganadu-tratantea zen eta Pako aitari laguntzen ibili zen umetatik. Txirrindularitza-proba askotan hartu zuen parte. Motorren tailerra eduki zuen eta, geroago, kamioiarekin garraiolari gisa ere ibili zen. Bere azkenengo 46 lan urteetan taxi-gidaria izan da.

Zintak

ESK-053

- **Proiektua:** Deba Eskualdeko Ahotsak - Eskoriatza.
- **Elkarrizketatzailea(k):** Elortza, Kepa
- **Data:** 2009-04-28
- **Iraupena:** 62 min
- **Euskarria:** MiniDV
- **Kodifikatzailea:** Etxeberria, Idoia
- **Transkribatzailea(k):** Elexpuru, Juan Martin

Pasarteak

1. Arabatik ganadua ekartzen

- **Erref:** ESK-053/003
- **Iraupena:** 0:03:26. **Hasi:** 00:02:19. **Bukatu:** 00:05:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroztera
- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Ganadua Arabatik ekartzen zuten, haragitarako. Esne behia ere bazuten. Aita joaten zen, eta bera harekin, zaldiarekin. Arrasateko hiltzegira eramaten zuten, eta Aramaiokora. Zortzi urterekin nola joan zen.

Transkripzioa

-Zuek etxian ganaurik eta eukitzen zeбен? Zeuek etxian ganaua hasi?
-Ez, ez. Ganaua Arabatik jeneralmente ekarri, erosi eta etxian behi bat etxerako, esnerako, bai. Baiña bestela bestiek "para carne".
-Aittak eitten eben tratua ganauakin okelatarako saltzeko.

-Araba aldetik ekarri ta gero hemetik gehixen Mondrauera. Neu ibiltten nintzen, mutikua, ha eruten. Gure aitta faten zan ba pixurako, bizikletan faten zan.

-Txalak izengo zien, ezta, ixkuak ero?

-Bai, txahalak, "terneros de 250 kilos o una cosa así. De 200 para arriba".

-Eta horrek zela eruan, soka?

-Kaballuaz, atzetik.

-Ze atzetik eta gero libiran...

-Ez, ez. Kaballuaz lotu ta kollaronaz, lotu ta berak erueten zitttuen (...).

-Zenbat eruaten zittuen aldiko?

-Bi, bi jeneralmente. Bat be bai baiña bi normalien. Mondrauera goxien. Ordu bi inguru itten gittun. Eta askotan Mondrauera eruan eta gero han mataderixan: "Hau Aramaixora erun bihou". Aramaixora gero, kamiñoik kamiño.

-Txal hori berori Aramaixora?

-Bata edo bestia. Bi eruan eta bat bestaldera erun biha zala. Handik berriro Aramaixora. Gero Aramaixon jarri zaldixan eta harek baekixan nundik etorri biha zan.

-Hori zenbat urtekin?

-Hori lelengo ein neuena con ocho años. Gure aittak ifiñi hor Zarimuzko bidian eta hortik ba Aramaixora. Ni sekula pasau barik neguan. Hor, Zarimutz, egon za sekula?

-Bai, buelta bat eitten.

-Faten nintzen bost urtegaz eskolara faten nintzen Zarimutzera.

-Zarimutzera?

-Bai. Eta gure aittak ifiñi hor beheko kamiño eskiñan ipiñi kaballuaz eta bueno, zuk segidu, kaballuai segidu. Ta Aramaixora. Handik gora sekula pasau barik eta bidian negar eiñ da. Danba-danba, kaballua joango dala, e, kaballuai jarraiketako ta. Bi zekor atzian diela ta dinbi-danba, dinbi-danba. Eta Aramaixora kalera sartu nintzenien, e, joño!, hauxe izengok Aramaixo. Sekula egon barik.

-Bost urteko umia?

-Zortzi urtegaz. Da han gizon bat, gizon bat etorren kalien gorutza, eta esan nutsen: "Zu, hemen mataderixia nun dau", ta. Haretzek bialdu, harek ezautu gure aitta. Bai, kaballua, bajakixat nik hori kaballuoi zelakua dan, eta hik jarraitu kaballuai. Danba-danba-danba, eta halako baten plazara aillegau zan da, geratu zan kaballuoi, begiratu neban bentanatik eta hantxe mataderixia. Behixen, ganauen zer hori eiñ, jarri kaballuen da ezebez esan biharrik be ez, jarri gaiñien eta dipi-dapa etxera. Ha zan, terriblia zan.

2. Eskolako kontuak

- **Erref:** ESK-053/005
- **Iraupena:** 0:03:51. **Hasi:** 00:05:55. **Bukatu:** 00:09:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

Eskolan euskaraz egiten zuten, Don Jose Lizarralde apaizarekin, Zarimutzen. Auzo eskolan bi ahizpa egoten ziren, eta gerra ostean han ibili zen, erdaraz. Gau eskolara ere joan zen. Orduko maisuek ez zekiten asko ere.

Transkripzioa

-Eta esan dozu lau-bost urtegaz eskolan...
-Bost urtegaz eskolan faten nintzen ni Zarimutzen.
-Eta eskolia euskeraz eukitzen zebein, erderaz edo?
-Euskeraz, orduan katona esaten jakon hola liburu zar bat. Euskeraz.
Hamen auen abade bat zerekua, Oñatiko Lizarralde. Araoztik gorau.
-Arantzazukua?
-Arantzazu baiño lehenau. Ha zela zan ha? Ixidro. Ha nungua zan, zeraz ibiltzen zan, egur, piñuixakin ibiltzen zana?
-Isidro? Ni gaztiaua naiz zu baiño. Arrikruz, Gesaltza edo...
-Gesaltza izango da bai seguramente. Araoztik han gora, Arantzazu aldera. Auzounatxo bat ero badau.
-Maiña.
-Hangotxia zan hori abadioi. Don Jose Lizarralde.
-Eta ze zan, abadia edo fraillia?
-Abadia, abadia. Hak urte asko ein zittuan hemen.
-Orduan eskolak euskeraz jasotzen zittuen. Zu gerra ostian ibilli ziñan eskolan?
-Gerra ostian? Gerra ostian gurien maistrak egoten zien han Maulandan. Gero zela ein zan hor beste etxien. Hor egon zan eskolia.
-Auzo-eskolia Maulandan.
-Da hor egoten zien maistra bi. Bat eztakit, baiña maistra bi egoten zien. Eta orduen ba geurien egoten zien apopillo. Eta hortxe apur bat. Baiña ba!
-Zu Maulandako eskolara fan ziñan?
-Bai, bai.
-Baiña ia gerra ostian eskolak erderaz izango zien, ezta?
-Klaro erderaz, klaro. Gerra aurrian be bai. Gerra aurrian be bazan hor, el año... Matxainek esangotsun hori, kontaukotsun
-Baiña Matxain ibilli zan beti Maulandako eskolan. Zu Zarimutzen.
-Zarimutzen, klaro, hamaika urten diferentzia daukau ta.
-Eta Zarimutzen egon ziñen gerria hasi zan arte? Edo zenbat urte arte?
-Urtiak eztakit zenbat baiña, gero handik olaster Maulandan jarri zien, e. Eskolia hor jarri zan, (... etxian) Hor ibiltzen gintzen gero. Nik orduko ba eztakit.
-Zu gerria hasi zanian hamahiru urte. Eta orduan hamalau urte arte eitten zan eskolia.
-Bai, hor ibili nintzen, bai. Da gero gabeko eskolan da puxkat.
-Gau eskolan be ibilittakua orduan?
-Nai. Ordu ezkerro ze ikesi, lau regla ta problematxo batzuk, baiña orduan asko gehixao ez zan egon be ta. Hemen bakitzu ze esan utsen maistruai batek. Orduko hamahiru urte edo baeukela ta, dividir ondo eitten euela ta. "Bueno, no vengas más, ya sabes tanto como yo".
-Hori maistruak esan otsan?
-Maistruak esan utsan. "Ya sabes tanto como yo". Orduen maixuek be dividirretik asko gehixao jakin be ez ordukuek.
-Kebraduak eta holako gauzaik?
-Bai zera!

-

3. Etxean ere lana

- **Erref:** ESK-053/006
- **Iraupena:** 0:01:28. **Hasi:** 00:09:46. **Bukatu:** 00:11:14

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ekonomia gerra garaian
- Baserría » Baserriko lanak

Laburpena:

Etxean ere izaten zuen lana. Arreba tabernan ibiltzen zen. Soroa zuten. 14 urterekin hasi zen lanean, espoletak egiten.

Transkripzioa

-Eskolan zebitzen garaixan batzutan etxian lbe ana egongo zan, ezta?
 -Joe. Gurien kriaauak egoten zien, baiña kriaauak fan zienian geuretako dana.
 -Eta zu zaharrena ziñan?
 -Klaro. Zarrena kojua zan baiña ha ez zan gauza ta. Gero ba hurrengo arrebia, oiñ Bergaran bizi dana. Ha bizi da, setenta y ocho años. Da horrek ba tabernan da han jiretan zien, Atxabaletan daona bestie. Baiña ni nenguen kriaautik gero, hurrengo neu. Kriaau, klaro, etxien.
 -Souak eta eukitzen zittuzuen?
 -Han Gatzako aiuntamentu azpixon, sorua oso ona. Baiña gauza haundirik bestela ez. Gero bason bat edo beste be bai, baiña terreno asko ez gauken.
 -Gari eta arto ta holakoik?
 -Ez. Ganauendako arbixa ta holako zer batzuk bai. Baiña bestela ez, garixa ta horreik ez. (..) apur bat eta.
 -Eta zu lanian noiz hasi ziñan?
 -Hamalau urtegaz.
 -Eta ze lan klasetan hasi ziñan?
 -Atxabaletan, Bernardiñonian. Zubia. Gerra denporan.
 -Ze eitten zeuen?
 -Espoletak.

4. Espoletak egiten

- **Erref:** ESK-053/008
- **Iraupena:** 0:02:48. **Hasi:** 00:11:48. **Bukatu:** 00:14:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ekonomia gerra garaian

Laburpena:

Zubia zen lantegiaren izena, Bernardinorena. Espoletak egiten zituzten. Gerra bukatzean itxi zuten. 30 bat lagun geratu ziren lan gabe. Tailer batean nola hasi zen, aluminioarekin, eta gero beste batean, soldadu joan arte.

Transkripzioa

-Zela euken fabrikiak izena?
 -Zubia. Bernardino Zubia zan jefioi. Orduan bera zan. beste anaiak be egoten zien baiña haik enkargau moduan edo. Gerria akabau zanian bialdu giñuen.
 -Lan barik geratu ziñen?
 -Bai, bai. Esauskun Bernardinok: "Ya se ha terminado la guerra y ahora tengo que hacer otra vez cerrajería. Quiero empezar. Así que ya nos llamaría".

-Bera zerrajerua zan baiña gerra denporan espoletak eitten.
 -Klaro. Han etortzen zien militarrek eta, bueno!, eta prixaka danak, puf!!
 Egun batetik bestera pon!, akabau zan eta bueno, handik egun bira ero bialdu giñuen, hogeta hamar bat bai. Ia lelengo preparauta zanian deittuko uskula-ta. Bai, guri asko inporta uskun. Orduan lana edozein lekutan euen. Gero bizikletan harutza ta honutza, kamiñuan kotxeik be ez ebillen da. Eskoritzako ospittal parian auen taillertxo bat de aluminio. Da uezaba atian holaxe ta gu bizikletan kristonak eitten kamiñuan da zera ta. "Ze, mutikuak, ez daukotzue lanik edo ze?" ta. "Lana? Bialdu gau Bernardinok" eta. "Lana eitteko gogue badaukotzue?" ta. "Ba!, zeoze ein bikou". "Etorri bixar goxian". Hurrengo egunian fateko. Eta handik hamar egunera edo hartu oskun zera, ofizinako harek hartu oskun zerok eta fan gintzen. Da gero, handik ez dakit, urtebeten bat-edo, Bitorixara doiezela eta gura bou fan Bitorixara. Bitorixara lana eitteko? Pentsau bez. Eta hor eskatu neuén lana eta hurrengo egunetik lana.
 -Eta hor beste lan horretan ze eitten zeuen?
 -Puliduten da. Zera eitten, katxarruak eitten.
 -Eta hor zenbat denporan egon ziñen?
 -Hor soldau fan arte. Ez, hamazortzi urtegaz edo. Gero beste urte bi hortik fan zienien, hau zela da, estaziño ondoko zeroi, TESA ez bestioi, beste tailler hori; oin be ondo dabill hori. Horraxe. Fan nintzen da "Etorri bixar goixien". Hor lana sobra euen da. Hortxe ein nittuan dagero handik soldau fan nintzan da.

5. Estraperloa Arabatik

- **Erref:** ESK-053/010
- **Iraupena:** 0:03:04. **Hasi:** 00:17:52. **Bukatu:** 00:20:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Arabatik garia ekartzen zuen, estraperlo garaian. Lehenengo astoarekin eta gero motoarekin ere bai. Basorik baso, Gatzagatik. Bergarako batzuk nola harrapatu zituzten, berak saldutako gariarekin. Guardia zibilen kontrolak.

6. Motoak erosi eta saldu

- **Erref:** ESK-053/012
- **Iraupena:** 0:00:54. **Hasi:** 00:21:28. **Bukatu:** 00:22:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak

Laburpena:

Motoak konpontzen eta saltzen ibili zen, bere kontura. Arabatik ekartzen zituen. Ondo saltzen ziren. Argazkia: moto gainetik futbolean.

7. Akrobaziak motoarekin

- **Erref:** ESK-053/014
- **Iraupena:** 0:00:28. **Hasi:** 00:22:41. **Bukatu:** 00:23:09
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:

Argazkia: motoarekin ohol baten gainean.

8. Lasterketak txirrinduarekin

- **Erref:** ESK-053/015
- **Iraupena:** 0:01:21. **Hasi:** 00:23:09. **Bukatu:** 00:24:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Txirrindularitza

Laburpena:

Motoan ez, baina bizikletarekin parte hartu zuen lasterketa batzuetan. Oñatikoa kontatzen du. Otxandion hirugarren nola egin zuen.

9. Bizikletan, atzerantz

- **Erref:** ESK-053/017
- **Iraupena:** 0:01:14. **Hasi:** 00:24:50. **Bukatu:** 00:26:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Aisia » Kirola » Txirrindularitza

Laburpena:

Atzerantz ibiltzen zen bizikletan, besoak gurutzatuta. Argazkia erakusten dute. Umetatik ikasi zuen bizikletan ibiltzen.

10. Estraperloan beste batzuk ere

- **Erref:** ESK-053/019
- **Iraupena:** 0:02:56. **Hasi:** 00:26:31. **Bukatu:** 00:29:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdota, kontakizunak

Laburpena:

Jendea ere ekartzen zuen Arabatik, ohol batzuk jarrita, furgonetan. Arabako muga, miñoi batek esan ziona. Miñoia bera ere estraperloan ibiltzen zen. Tabernan egoten ziren.

11. Soldadutzatik bueltan, taxilari

- **Erref:** ESK-053/021
- **Iraupena:** 0:01:37. **Hasi:** 00:30:30. **Bukatu:** 00:32:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autoak
- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:

Soldadutzatik bueltan, taxilari hasi zen. Motoak ere bazituen. Araban hasi zen taxista lehenengo, gero Eskoriatzan eta Aretxabaletan. Argazkia: Salvatierran erosi zuen lehen taxia.

12. Seat autoak

- **Erref:** ESK-053/023
- **Iraupena:** 0:01:31. **Hasi:** 00:32:37. **Bukatu:** 00:34:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autoak

Laburpena:

Lehenengo Citroen. Seat autoak etorri ziren gero: A, B eta C. Ez zen erraza lortzea; taxista izanda, abantaila zuen.

13. Gasolina kupoa

- **Erref:** ESK-053/025
- **Iraupena:** 0:00:46. **Hasi:** 00:34:20. **Bukatu:** 00:35:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autoak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Gasolinarekin zeuden arazoak. Taxilariak kupoa zuten. Gasolina kupoa erakusten du, 1950ekoa.

14. Taxiarekin Andaluziaraino

- **Erref:** ESK-053/029
- **Iraupena:** 0:00:49. **Hasi:** 00:40:32. **Bukatu:** 00:41:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autoak
- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak
- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:

46 urte egin ditu taxista. Frantziara joaten zen, eta Espainian toki askotara. Andaluziara eta. Hiletetara joaten ziren asko.

15. Erromerian, pianolarekin

- **Erref:** ESK-053/031
- **Iraupena:** 0:03:21. **Hasi:** 00:45:27. **Bukatu:** 00:48:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Musika
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

<p>Erromerietan musika jotzen zuten anaiek. Pianolarekin, taberna ondoan. Igandero. Jende asko joaten zen. Mutikotan dirua batzen ibiltzen zen.

Angiozarko itsuaren osaba batek jotzen zuen hasieran, eta, gero, etxekoak hasi ziren. Araba aldera ere joaten ziren.</p>

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2025-12-14

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com